

Heempad Journaal (HPJ) Nr.58 – 12^e jrg. – 20-09-2022 “De Groene Troonrede”.

Vandaag is het Prinsjesdag, de Miljardennota is over ons uitgestort. Veel toezeggingen, veel vragen. Laten we het eerst eens hebben over onze bestuurders, die ondanks fouten en tekortkomingen (het zijn ook mensen) van hun landgenoten een laag rapportcijfer krijgen. Ze werken zich uit de naad, tot diep in de nacht, om de crises het hoofd te bieden, in elk geval af te remmen. Zo'n ploeg verdient geen 3,3 zullen we er een 6,5 van maken? Zonder vertrouwen in de toekomst komen we geen stap verder. Vergelijk het eens met andere landen. Ongeacht onze politieke voorkeur, laten we eerlijk zijn, voor zo'n laag cijfer gooi je het werk neer. Tijd voor verandering? Dat hebben wij in ons democratisch kiesstelsel zelf in de hand. De meerderheid heeft gekozen.

Het HPJ is de onafhankelijke nieuwsbrief van Vrienden van het Heempad (VvhH) Boskoop.

Met ons team vormen wij een werkgroep van het IVN Alphen aan den Rijn. We begeleiden natuur in onze regio, geven tips voor biodiversiteit, beheer in samenspraak met groenbeheer; we steken graag onze handen uit.

Dit HPJ staat in het teken van de Nationale Klimaatweek. Noem het de Groene Troonrede. Meer dan anders krijgt u tips, bevindingen en aanbevelingen voor een beter klimaat. Het klimaat is veelomvattend, het weer, opwarming, extremen, de aanslag op de mineralen van de aarde, de teloorgang van biodiversiteit en onze toekomst. Voordat we met onze besparende speerpunten van start gaan enkele opvallende natuurwaarnemingen.

Pijlstaartvlinders op bezoek. Wij genoten van een mooie zomer in 'ons huisje' in Hoek van Holland. Deuren open, genieten van warme avonden. Je wilt ook wat lezen, dus de lamp aan. Op een van de avonden werden we verrast door een wolfsmelkpijlstaartvlinder, die verblindt door het licht naar binnen vloog. De fraaie rupsen hadden we al eerder gezien op hun waardplanten, zeewolfsmelk. Een paar avonden later gebeurde het weer, nu was de beurt aan de walstropijlstaart. Van beiden was het mijn eerste waarneming.

De roodborsten zijn weer terug. Ik kan er elk jaar twee melden tijdens de Nationale Vogeltelling.

Kobus 1 verscheen als eerste op 15 september in het parkje voor; kobus 2 arriveerde op 19 september in onze achtertuin. Ze leven strikt gescheiden, omdat ik in een doorzonwoning uitzicht heb, zie ik ze vaak beiden apart. Omdat meerdere roodborsten een poging doen om deze plek te veroveren, wordt hun biotoop vaak zingend verdedigd. Ook koolmezen zoeken of de pindakaaspotten al gevuld zijn. Nog even geduld, meesjes.

Mijn vlinderstruik bloeit voor de tweede keer. In juli was de bloei aan de vroege kant. Door droogte verliep de eerste bloei snel en te kort. Uitgebloeide bloemen werden verwijderd. Nieuwe knoppen toonden zich aan zijtakjes. Na enkele teilen afgietwater, een flinke plons regen begin september, begonnen de bloemknoppen zich onstuimig te ontwikkelen. Niet eerder zag ik een Buddleya zo uitbundig bloeien in september. Met honderden geurende pluimen siert zij mijn achtertuin. Het is weer feest voor bijen en de laatste vlinders, tot oktober.

Over zaden en de laatste bloemen hebben we het tijdens de IVN excursie op zaterdag 24 september.

Start om 10.00 uur bij de Kinderboerderij, Snijdelwijklaan, Boskoop. We letten op de vogels die weer terug zijn en gaan overwinteren. We laten het plan zien van VierBoskoop800, waar rond boomfeestdag, 16 maart, zo'n 300 (meest) inheemse bomen en heesters worden geplant in het Zwartepadgebied. We beleven tijdens de wandeling de overgang van zomer naar herfst en zien dat de natuur zich al voorbereidt voor de winter. Meld je aan zodat we weten hoe groot de groep wordt: janny@countrygazette.nl. Er is nog ruimte.

Voedselbosdag op Juuls Landje, 24 sept. van 12.00-16.00 uur, Toegangseweg 10A Boskoop. Mooi te combineren met onze excursie die tot plm. 12.00 uur duurt. Het programma: vanaf 12.00 uur is er elk half uur een afvaart bij Plantentuin Esveld (Tuinpad Rijnveld). Op Juuls Landje verhalen over voedselplanten voor vochtige grond (Cor van Gelderen); Liesbeth van Bommel over voedselbossen en eetbare oevers; Helene Marcus vertelt over het voedselbos op vochtige grond. Er zijn drankjes en lekkere hapjes. Kosten € 5,- Aanmelden: fredbooy@hetnet.nl Diverse kraampjes o.a. waterplanten en voedselboslekkers van Liesbeth.

Gemeente Alphen aan den Rijn geeft op woensdag 12 oktober een mini-symposium over biodiversiteit.

Tijd en plaats: Gemeentehuis van Alphen ad Rijn, 13.00-17.00 uur. Aanmelden: contact@avifauna.nl

We gaan het nu hebben over het klimaat, hoe we de wereld kunnen helpen en daarmee onszelf. Aanbevolen: maak er een printversie van, aanvinken wat jezelf doet en de bespaartips toepassen voor een beter leven.

Nationale Klimaatweek 2022: 31 oktober t/m. 6 november.

In 2020 vond voor de 1^e keer de keuze voor Klimaatburgemeester plaats. Liesbeth van Bemmel werd de keuze voor Alphen aan den Rijn. Met haar Voedselbos in BenthuiZEN streeft ze naar een zelfvoorzienend leven, dat met anderen gedeeld kan worden. Ze creëert daarmee ook een leefgebied voor vogels, vlinders en andere insecten. Liesbeth wordt gevraagd voor lezingen en staat met haar stand 'Voedselboslekkers' op diverse evenementen. Op 3 september ontmoette ik haar tijdens de Proeftuin On Tour in het Irenebos. Ik vroeg haar hoe het was om de eerste Klimaatburgemeester van Alphen te zijn. Haar antwoord: aandacht voor het Voedselbos, publicaties in de media, een ontmoeting met haar naamgenoot, Burgemeester Liesbeth Spies en kennismaking met de kinderborgemeester van dat jaar. En de vele activiteiten die volgden. Op 24 september staat Liesbeth tijdens de Voedselbosdag met haar stand op Juuls Landje, Toegangseweg 10A, Boskoop (afslag N207-Alphenseweg). Dit als onderdeel van Tuinpad Rijnveld. Waarom mijn belangstelling? Ik heb mij aangemeld voor de vacature van Klimaatburgemeester 2022. Ik acht mijn kans klein, dergelijke activiteiten gaan vooral via digitale wegen en daar ben ik zeer onkundig in. Ik laat liever mijn groene vingers het werk doen en deel mijn duurzame ideeën met schrijversdrang via het Heempad Journaal. Stel dat ik gekozen word, dan heb in mijn 'ambtsrede' klaar.

Waarom een Nationale Klimaatweek? Werken aan een beter klimaat moet toch voor iedereen het jaar rond? De Nationale Klimaatweek is ingesteld door het Ministerie van Economische zaken en Klimaat. Bedoeld om aandacht te vragen voor klimaatverandering en om duurzame klimaatbewuste initiatieven die er al zijn in de spotlights te zetten. Een klimaatburgemeester is iemand die zich inzet om zijn gemeente, wijk of buurt groener en kleurrijker te maken, inspirerende ideeën uitdraagt voor duurzaamheid, energie en klimaat. Namens ons team IVN Vrienden van het Heempad (en waar nodig met andere, persoonlijke pet op) hebben we voorafgaand, tijdens en na de Nationale Klimaatweek de volgende activiteiten op stapel staan (of reeds uitgevoerd):

- Een rondgang en gesprek met wethouder Gert van der Ham (o.a. duurzaamheid/ afval/ energie).
- Contact met wethouder Relus Breeuwsma (natuur, recreatie, buitengebied): voor verbeterpunten.
- Verzoek aan wethouder Gert Jan Schotanus (wijken en kernen) voor betere paden voor mensen met een beperking; herstel van gesloopte borden en (mede) een uitnodiging voor Boomplantdag.
- In het kader van VierBoskoop800 worden plm.300 inheemse bomen en heesters geplant in het Zwarte Padgebied (realisatie rond Boomfeestdag, woensdag 16 november), met schoolactiviteit.
- Afspraak met (nieuwe) uitvoerder voor ecologisch beheer van berm, oevers en grasvelden.
- Presentatie IVN excursierooster 2023 in ons doelgebied: Zwarte Pad e.o. (Bentwoud/ Gouwebos)
- Lijst met speerpunten voor verbetering duurzaamheid, klimaat, afval, biodiversiteit (bij deze).
- Enquête m.b.t. klimaat, duurzaamheid, bespaartips en biodiversiteit (wordt over nagedacht).
- Dit Heempad Journaal staat vnl. in het teken van de Nationale Klimaatweek 2022.
- Verder alles wat ons team als begeleidend natuurwerk jaarrond doet, passend in deze week.
- Tijdens de Klimaatweek zal ons team als support extra inzet geven en aandacht vragen.
- Wil je meedoen en kennismaken met ons natuurwerk?: janny@countrygazette.nl / tel. 0172 214775

Lijst van aanpak voor een schone, groene en leefbare wereld (je kan afvinken wat je al doet).

Waarschuwing vooraf: niemand is perfect; als we alle speerpunten afvinken is er een ander probleem: het MKB krijgt het nog zwaarder, maar het klimaat is winnaar! Neem de lijst van aanpak serieus. Er van uitgaande dat niemand alles afvinkt, komt de natuur, het klimaat en ons leven in een betere balans. We beginnen in eigen huis, keuken, tuin en straat. Veel van onderstaande punten worden in ons huishouden toegepast.

- We koken pasklaar en gooien zelden iets weg. Maken porties kleiner, ook goed voor de lijn.
- Kookwater geven we afgekoeld aan planten in de tuin/ wc doorspoelen/ enz.
- Theezakjes gebruiken we 2 à 3x; we vullen de waterkoker en het koffieapparaat pasklaar.
- Vaatwas hoeft niet elke dag, met voldoende servies kan het soms per 2 dagen (4 of 5x per week).
- Halveer porties afwas-/schoonmaakmiddelen; voer het langzaam op als dit onvoldoende is.
- Doe hetzelfde met tandpasta, cosmetica; knijp tubes goed leeg; zet bijna lege flesjes op z'n kop.
- Vermijd onnodige aanschaf van zgn. verbeterde middelen, blijf bij een huismerk dat goed werkt.
- Middelen die een jaar later nog ongebruikt in een keukenkast staan zijn onnodig aangeschaft.
- Wensenlijstjes voor zinvolle cadeaus, voorkom potten geurtjes en smeersels als er nog voorraad is.
- Drang voor de plas komt bij ons soms samen ('ik moet ook'), de laatste trekt de wc door.

- Schaam je niet voor een plasje tijdens het douchen, het loopt immers verdunt naar het riool.
- Douche maximaal 5 minuten, sla eens een dag over, gebruik shampoo en zeep met mate.
- Zet de afwasmachine en wasmachine op de EKO stand; droog was buiten als dat kan.
- Wij breken afwasblokjes doormidden en de vaat komt er even schoon uit (50% besparing).
- Was één keer per week in daluren. Je hoeft niet elke dag een schoon shirt of overhemd.
- Investeer in nieuwe energiezuinige apparatuur. Doe het licht in de keuken uit als je er niet bent.

Wat kunnen we verbeteren aan ons koopgedrag? Hier zijn twee uitersten en een middenveld: minima/ modaal/ bovenmodaal. Wat kan je besteden? Wat heb je over voor biologische duurzame producten? Minima kunnen duurzame, vaak duurdere producten niet betalen. Bovenmodaal kan het voortouw nemen. Meer vraag naar duurzaam voedsel kan het prijsniveau doen dalen voor iedereen. Winst voor het klimaat. Kleine porties zijn vaak duurder. Voor ieder is de situatie anders. Het is niet reëel om van alles de regering de schuld te geven. Laten we kijken wat we zelf kunnen doen, bewust kopen, juist kiezen en duurzaam leven. Vaak kleine dingen. Bespaartips zijn voor iedereen, naar eigen vermogen toepasbaar. Wellicht al veel toegepast door minima. Tip voor bovenmodaal – houd je wekelijks geld over? Denk dan eens aan noodlijdende goede doelen!

- Koop biologisch, producten van het seizoen, uit eigen streek. Eet groenten van eigen tuin.
- Maak een logische overzicht van voedingsproducten en kruiden die in de voorraadkast staan.
- Koop geen producten die na een jaar nog ongebruikt in de kast staan (onnodige uitgaven).
- Maak een boodschappenlijstje en probeer 1x per week de meeste boodschappen te doen.
- Kijk in de supermarkt wat in de aanbieding is, sla dat met mate extra in maar hamster niet.
- Tweede product gratis is koopmisleiding. Niets is gratis, het kan slechts tijdelijk voordeel zijn.
- Merkproducten staan op ooghoogte, huisproducten lager, vaker bukken bespaart geld.
- Drink een glas alcohol minder (geen eerste levensbehoefte), rook minder of stop ermee.
- Bezuinig niet op eerste levensbehoeften: gezond eten is noodzaak, vermijd overmatig gebruik.
- Ga je uit eten en is het teveel? Vraag om een ‘doggy-bag’ (je betaalt er toch voor?)
- Koop geen zgn. mini drankflesjes die buiten de statiegeldplicht vallen/ schaamteloze ontwijking.
- Bier in blik belast het klimaat meer dan statiegeld flesjes (je proeft de vermeende blikmaak).
- Koop geen cups boter, jam enz. Veel verpakking voor kleine hoeveelheden: duur en schadelijk.
- Kies bij ruim gebruik voor producten in de grootste verpakking; is in verhouding voordeliger.
- Geef voorkeur aan ‘fair trade’ producten, vaak duurder, beter voor klimaat en land van herkomst.
- Let op land van herkomst; beperk koop van producten uit verre landen (Australië, Brazilië enz.).
- Goede wijn komt ook uit Frankrijk, zelfs uit eigen land. Let op keurmerken ‘beter leven ***’.

We gaan nu shoppen in onze eigen kledingkast. Deze bevindt zich doorgaans in de slaapkamer. Kies een dag dat je een prikkel hebt voor opruimen. Maak eerst een doorzoekronde voor hetgeen dat je echt nooit meer wilt dragen. Stop dat in een zak, bestemming kringloop of kledingbak. Haal de kast helemaal leeg, maak een paar stapels. Kleding die je zeker gaat dragen. Dingen die te mooi zijn en bewaart tot je wat slanker bent. Rest: twijfelgevallen (de zak staat er nog). Dan is het tijd voor je eigen modeshow voor de spiegel. Je zult verstelt staan wat je aan goede kleding hebt liggen. Je kocht het immers omdat je het mooi vond. Volg de mode niet en durf er mee naar buiten te gaan. Kleding is na voedsel de grootste uitgave en dus de beste besparing. Ruim de kast overzichtelijk in en leg hetgeen je weer gaat dragen binnen handbereik. Het geeft je een voldaan gevoel.

- Draag kleding af, laat je niet verleiden door snel wisselende marketing en mode grillen.
- Kleding met merklogo’s en fancollecties zijn grillen en je sponsort er onnodig bedrijven ermee.
- Ga eens voor kleding naar de kringloopwinkel; je staat verstelt van de ruime keuze en lage prijs.
- Gooi geen kapotte/ vuile/ natte kleding in de kledingbak; je maakt de inhoud onbruikbaar.
- Handel met schoenen zoals met kleding (zie hierboven). Er zijn nog steeds schoenherstellers.

Na de modeshow gaan we met een lekker drankje de tuin in (of op het balkon) in de zon. We smeren gevoelige lichaamsdelen in met zonnemelk factor 30 en denken na wat we in onze tuin kunnen veranderen. Maar vooral hoe we van de tuin een paradijsje kunnen maken voor mens, plant, dier en klimaat. Maak je eigen biotoop. Bladafval is het kapitaal van de tuin, wormen en ander bodemleven doen het werk en maken jouw tuin gezond.

- We gaan allereerst een plan maken voor minder verharding. Tegels eruit, planten erin.
- Die tegels geven we niet weg (gaan anderen hun tuin betegelen), we maken er stapels of muurtjes van.
- Tegelmurtjes zijn goed voor kleine beestjes en voor een bloemenborder of opstapjes.
- Tegeltuinen geven meer werk dan groene tuinen: hardnekkige woekeraars in kieren en spleten.
- Een groene tuin zorgt voor afwatering, meer bodemleven, is beter voor het klimaat.
- Bloemen geuren, heesters en bomen zorgen voor schaduw en verkoeling in de zomer.
- In het najaar herfstkleuren, in de winter takken met rijp en sneeuw en nieuw leven in de lente.
- Wil je een gazon? Maai niet elke week, laat madeliefjes en paardenbloemen staan voor de bijen.
- Egels en bodemdieren vinden er hun leefgebied; wie er oog voor heeft kan ervan genieten.
- Een groene tuin trekt vogels aan, zoals merels, vinken, spreeuwen, heggenmus en roodborst.
- Advies: $\frac{3}{4}$ groene tuin en $\frac{1}{4}$ verharding. Kinderen kunnen ook op gazon spelen en plantjes kweken.
- Mijn voorstel: beloning voor groene tuinen; toeslag voor betegelde tuinen (Waterschapslasten).
- Privacy is politiek gevoelig, hoe controleer je groene tuinen? Met drones? Doe het gewoon.
- Ongewenst groen weghalen geeft ruimte voor gewenste planten; ontspan je met werk in de tuin.
- Koop enkel biologisch geteelde planten; voorbehandelde zaden zijn schadelijk voor insecten.
- Richt een deel in voor groenten en kruiden; maak een hoekje voor inheemse planten.
- In elke tuin minstens een Vlinderstruik en je kan genieten van bijen- en vlinderbezoek.
- Knip uitgebloeide bloemen weg en stimuleer zo een nabloei en zelfs volledig 2^e bloei.
- Schoffel en hark zo weinig mogelijk, kies voor een gevarieerd sortiment bodembedekkers.
- Planten in eigen tuin hebben geen mest nodig; laat herfstbladeren liggen; knip uitgebloeide plantendelen fijn en strooi ze over de bodem (mulchen); wormen houden je tuin luchtig en verteren het blad.
- Gebruik solar tuinverlichting, sfeervol en duurzaam, ruime keuze in de tuincentra.
- Watervoorziening. Een vijver trekt veel dieren aan, zorg voor toevoer van regenwater.
- Gemeenten stimuleren gebruik van regentonnen met subsidies. Maar hoe plaats je een regenton?.
- Voor velen is plaatsen een probleem. Informeer of er een klussendienst is die het kan doen.
- Ramen worden (bij ons 2x p.j.) met slang schoongespoten (zonder middel); water loopt de tuin in.
- Grote tuin? Maak een takkenril of composthoop van snoeiafval, dieren genieten ervan.
- Bodemdieren/ schimmels zorgen voor recycling, jouw tuin leeft, geniet ervan! Natuur werkt gratis.

Hebben we ons koopgedrag aangepast, de tuin klimaatvriendelijk, dan is er nog de afvalscheiding.

We laten tussen tips eigen gedrag meetellen, waarmee we denken redelijk goed bezig te zijn. Een grote bijdrage moet geleverd worden door de verpakkingsindustrie, maar wat je koopt in verpakking telt ook mee.

- Neem bij boodschappen eigen tas mee en kies producten zonder of alleen noodzakelijke verpakking.
- Hergebruik broodzakjes voor het bewaren van groente en levensmiddelen in de koelkast.
- Is het krijgen of kopen van spaarzegels in supermarkten zelf marketing of voordeel voor de klant?
- Maak schillen van appels en peren fijn, leg het in een bakje, slakken en egels 'ontmoeten' elkaar.
- Rot fruit, leg het op hoogte in de tuin, vlinders zijn er gek op (geen sinasvruchten en bananen).
- Zet afvalbakken voor papier en PMD pas aan de weg als ze voor driekwart gevuld zijn, sla eens over.
- Kan ook voor groenafval, mits men stank voorkomt, wees niet bang voor maden en vliegen.
- Vogels, vleermuizen en spinnen lusten insecten graag en zorgen voor het natuurlijk evenwicht.
- Over het algemeen verloopt de afvalscheiding in onze regio naar wens, er zijn verbeterpunten.
- PMD is het grote discussiepunt, niet alle plastics zijn herbruikbaar, onduidelijkheid wat kan.
- Voorlichting is nodig, lees tips in kranten en de gemeentelijke weepagina's. Stel vragen.
- Vraag duidelijkheid per artikel. Voorbeelden: kan zwart plastic matje onder vleeswaren in PMD?
- Vragen: Kunnen spijkers en oude sleutels in de PMD bak? Zijn plastic potten PMD of restafval?
- Meer vragen: Wat doen we met oud defect gereedschap, deels hout, deels ijzer of kunststof delen?
- Is nascheiden van plastic de toekomst? (gebeurt al in o.a. Rotterdam, Amsterdam, Utrecht).
- Transitie naar circulaire economie; 100% recyclebare verpakkingsindustrie; innovatie; aanpak.
- Afvalbakken in openbaar gebied horen op de juiste plek te staan, nabij honden uitlaatplaatsen.
- Afvalbakken op drukke schoolroutes, nabij bankjes, stations, speeltuinen en recreatieplekken.
- Men kan ook overdrijven: in het Rosarium Boskoop staan er 8, bij Heempad op de verkeerde plek.

- Wijs rokers erop dat peuken schadelijk zijn in de natuur, zeg het vriendelijk en waarom dat is.
- Zie je dat iemand iets weggooit, zeg beleefd dat hij ‘wat verliest’ of vraag of jij het mag oprapen.
- Toeter als iemand voor je het autoraam opent en iets naar buiten gooit, maar voorkom escalatie.
- Alphen aan den Rijn produceerde in 2020 ruim 204 kilo fijn en grof restafval per inwoner. Alphen bundelt met 60% onderaan in het Groene Hart. Gemeenten met een betaalsysteem doen het beter.
- Is betaling per zak restafval dan toch een goed idee? Bewustwording bij restafvalscheiding?
- Klein restafval verzamelen wij in een geopend leeg melkpak. Het volle pak gaat in een ronde kunststof grijze afvalbak (bewaard van vroeger), als de zak vol is gaat die naar de ondergrondse container.
- Beloon wijken die burgers schoonhouden. Meer schone-buurt-coaches welkom (in grote wijken).
- Het kerstmateriale wordt in Frankrijk ter discussie gesteld en (mogelijk) aan banden gelegd. Het gaat om overbodige cadeaus, vaak van kunststof, veelal uit China, wat na een leuk moment afgedankt bij het afval beland. Goed idee voor navolging in ons land? Schenk zinvolle duurzame cadeaus.
- Cadeaupapier, ontdaan van plakband, opvouwen en gebruiken voor een volgend feest.
- Moet plakband van doosverpakking verwijderd worden voor het in de papiercontainer beland?
- Waarom zijn chipszakjes van binnen zilverkleurig en daardoor restafval? Idem koffiepakken?
- Kijk de serie “De Vuilnisman” terug die in 2021 te zien was op NPO2 (KRO/NCRV)? Je ziet schrikbarende beelden van hoe het in ons land is gesteld met de afvalverwerking.

Tijd om de papieren wereld eens onder de loep te nemen. Ik moet erkennen dat mijn schrijf- en leesgedrag nog steeds een papieren wereld is (en zal blijven). Lezen via mijn scherm vervliegt, concentratie zakt naar nul. Ik lees tijdschriften en soms boeken. Ons huis staat vol boeken, deels als decoratie, natuurboeken zijn functioneel, encyclopedieën als naslagwerk. Muziekboeken herinneren aan mijn andere hobby: redacteurs radio. Gelukkig worden er nog veel boeken gekocht en gelezen. Jongeren ontdekken via Tik Tok hoe mooi het lezen is. Veel berichten en nieuwsbrieven worden door mij uitgeprint en op een passend tijdstip gelezen. Mijn motto: wie schrijft die blijft. Met de rijkdom van lezen hoeft je geen domheid te vrezen. Papier houdt kennis vast. Mijn ervaring is dat de digitale wereld te weinig rekening houdt met lezers die hun berichten uitprinten. Mijn schuldgevoel zet ik om in boomplantgedrag. Ook met papier kan je duurzaam omgaan (hergebruik).

- Digitale berichten/ zakelijke meldingen die op een half vel passen, worden bij uitprinten soms drie A4tjes: logo, aanhef en bericht afzender plus adres met en vaak tussendoor veel wit. Schrijf compacter.
- Mijn printtekst wordt verkleind (letter grootte 10 of 11), wit eruit gehaald (spaart papier), selectief met foto's (kost veel inkt). Nieuwsbrieven worden op onderwerp selectief geprint: Nature Today, IVN, Steenbreek, Groene Cirkel Bijenlandschap, Vroege Vogels enz. Wat gelezen is wordt met witte kant hergebruikt. Naslagwerk op onderwerp bewaard in ordners. Rest naar de papierbak voor recycling.
- Een genot om onderwerpen terug te vinden, te herlezen, verbanden leggen en ontwikkelingen volgen.
- Geplastificeerde brochures, kaften van tijdschriften, zelfs met thema's als natuur en klimaat, hoort niet.
- Reclamefolders in plastic omhulsel worden vaak ongelezen in de papierbak gegooid. Kies ja/nee sticker.
- Lezen van de papieren krant, ik neem er de tijd voor. Mijn weekendkrant (AD) duurt drie uur of meer.
- Halve witte A4-tjes, knip er een deel vanaf en je hebt notitiebriefjes voor telefoon en boodschaplijstjes.
- Bezoek vaker een bibliotheek en maak gebruik van buurtboekenkastjes. Geef boeken door. Blijf lezen.

Vooral plastics geven veel verwarring bij afval, waardoor het animo voor scheiding PMD verflauwt.

- Vragen. Kunnen enveloppen met plastic ruitjes in de papiercontainer? Idem voor zachte verpakking met nopjesplastic wat vastgeplakt zit? Plastic verpakkingen met papieren etiket: PMD of restafval?
- Meer vragen. Hard plastic medicijnpotjes? Zwart afdekplastic (tuinbouw)? Hard plastic bloempotten?
- Veel vragen. Zwart plastic bodempje bij vis- en vleeswaren? Papieren broodzakjes met plastic ruit?
- Kunnen blikjes en flesjes in elkaar gedrukt worden (ruimte besparing) of juist niet?
- Kunnen afvaltips terug op de wekelijkse gemeentepagina's in huis aan huisbladen?

Laten we het eens hebben over energiebesparing.. Bij ons is de kamerruimte door wandkasten, boekenplanken, CD's, LP's en ordners aanmerkelijk kleiner. Ik schat in dat we 20% minder stookkosten hebben. Waarom zou ik nu al gaan ruimen? Laat maar staan, minder stookkosten. Probleem: wie neemt mijn papieren leven over? Veel mogelijkheden, maar ook vragen om mee te gaan in de energie transitie. Antwoorden zijn dringend nodig.

- Onze thermostaat staat op 19 graden (vorig jaar 20). Een trui en kleed binnen handbereik.
- Raam op zuid of oost? 's Morgens gordijnen open, de lage zon warmt 's winters de kamer op.
- In de zomer juist dicht om nachtelijke afkoeling binnen te houden, buitendeuren vroeg open.
- Zet verwarming uit op kamers die weinig of niet gebruikt worden; ook verlichting uit.
- Investeer in isolatie als daar een potje voor is, zoek anders hulp bij gemeente, er zijn subsidies.
- Gebruik ledlampen; lichtdempers; solarlampen bij raam op zuid; snoei de struik vlakbij het raam.
- Wijken gaan (verplicht?) van het gas af. Hoe is het draagvlak bij ouderen? Hoe te realiseren?
- Een drempel voor bejaarden is de terugverdientijd. Stimuleer meerwaarde van de eigen woning.
- Hoe krijgt men minima (en modaal) zover om mee te gaan, vaak zonder financiële buffer?
- Houd gasleidingen in tact, de toekomst kan waterstof of kernenergie zijn. Of infrarood panelen?
- Vanaf 2025 wordt de aanschaf van een nieuwe CV ketel verboden, wat als die het in 2024 begeeft?
- Wie onderhoudt zonnepanelen (fijnstof/ woestijnzand) om de opbrengst optimaal te houden?
- Er is nu al een groot personeelstekort (en lange wachttijden) voor materiaal en zonnepanelen.
- Aardwarmte is snelle maar dure oplossing voor energietransitie; alleen voor bovenmodaal?.
- Tijd voor kerncentrales; openhouden van wat er is; zie situatie in Frankrijk (ondanks risico's)?.
- Biomassa is (voor een deel) een mislukte missie. Z.s.m. afbouwen en subsidies intrekken.
- Maasvlakte toekomst of verdienmodel? Planning: waterstoffabriek Holland Hydrogen (Shell).
- Er is overcapaciteit bij zonnepanelen, terugverdienen wordt beperkt. Dit risico versterkt zich bij teveel zonnepanelen in een woonwijk. Aanleg nieuwe sterke kabels vertragen door personeelstekort.
- 's Nachts verlichting uit in winkels en overheidsgebouwen; straatlantaarns om en om.
- Lichtreclames in winkelcentra 's nachts uit. Dimverlichting in bedrijfsgebouwen (of sensoren).
- Stap terug voor dag- en nachtverlichting en veel gasverbruik verwarmde kassen.
- Voedseltransitie: bij ons klimaat passende teelten zonder overmatige bemesting en energiegebruik.
- Zonnepanelen op auto's en vrachtwagens voor opwekking eigen energie?. (innovatie)
- Windmolens op zee en drijvende zonnevelden er omheen (slim ruimtegebruik/ innovatie).
- Stroom opwekken in woestijngebieden; via kabels exporteren naar Europa (politieke risico's).
- Straatverlichting met sensoren die aangaan tijdens passeren. Oplichtende strepen. Minder verlichting.
- Axis Communications systeemverlichting: detectie systeem (in ontwikkeling/innovatie).
- Biologisch afbreekbare bloempot (karton), waterdicht gemaakt door afbreekbaar hars (is er al).
- Zo moet het niet: Schiphol krimpt in met chaos. Boek minder vliegvakanties, dan komt het goed.
- Vakanties in eigen land of omliggende landen, ook mooi met steeds vaker hete zomers.
- Activeer het carpoolen. Samen uit, ja gezellig, deel de benzinekosten. Pak vaker de trein.
- Overheid: maak treinkaartjes veel goedkoper en vliegen veel duurder. Fietsen is gezond.
- Houtstook is niet de goede oplossing voor de energie crisis. Meer hout in woningbouw is beter.
- Gebruik van sociale media. Kan het wat uurtjes minder? Zinvol gebruik is nuttig en besparend.
- Denk bij elke aankoop: heb ik het nodig? Belast ik het klimaat ermee? Schadelijk voor de natuur?
- Hebbedingen. Voorkom de verleiding, na de eerste kick kijk je er niet meer naar om (souvenirs).
- Geurhinder bewoners nabij veeteelt bedrijven. Ook gezondheidsklachten. Maar wie was er eerst?
- Recht op gezonde lucht: Europees Verdrag voor Rechten van de Mens (vastgelegd).
- Samen op weg naar circulair verpakken (100% recycling in 2025); marketing of oprecht?
- Het ouderenpasje (70+) weer terug in openbaar vervoer, musea, theaters en concerten?.
- Shell behoort tot de 10 grootste (wereld)vervuilers. Geven schaamteloos bespaartips voor huishoudens.
- Gesloten waterzuiveringssysteem voor ziekenhuizen voor filtering medicijnresten (verontreiniging).
- Inleversysteem ongebruikte medicatie bij stoppen gebruik of overlijden patiënt (i.p.v. vernietigen).
- Groei wereldbevolking inperken door voorlichting, onderwijs en ondersteuning. De wereld is vol.

Met deze "Groene Troonrede" worden problemen niet opgelost maar elke handeling verzacht het probleem. Er is universele aanpak nodig. Stoppen van oorlogen. Tegengaan van ziekte en honger. Heb je het eind van deze aflevering van het HPJ gehaald? Wie meer dan de helft heeft afgevinkt is goed bezig voor klimaat, natuur en de eigen portemonnee. De aarde is van ons allen, we moeten er zuinig op zijn. Dit was mijn bijdrage aan de Nationale Klimaatweek. Volgende keer weer een HPJ over onze eigen natuurlijke omgeving.

Samenstelling: Hans van Dam. Verzending: Janny van Dam. Reacties: janny@countrygazette.nl